

Skauting a křesťanství

Daniel Komárek

A. D. 2019

1 Úvod

Skauting je jedinečným spojením několika myšlenkových směrů. Z naší perspektivy jistě nevnímáme plně bohatost jednotlivých střípků, jež skauting utvářely, nicméně můžeme se podívat na některé z nich blíže. Předmětem této práce je podívat se na střípek tak veliký, že jen stěží pokryjeme všechny pohledy na něj - křesťanství.

Co do našich životů skauting vlastně vnáší? V raném věku jsme skládali slib, jehož hloubku a šíři jsme tehdy nemohli zdaleka pochopit, slíbili jsme sloužit Bohu, sobě a druhým - ony tři skautské principy. Nad každým z nich je vhodné se zastavit, promyslet si, jak to ovlivňuje náš život, jednání a nakolik to skutečně konáme.

V úvodu otevřeme otázku tzv. Božských ctností - víry, naděje a lásky. Víra (nebo důvěra také) je něco, co nás provází od dětství, věřili jsme našim rodičům, našim vůdcům. Ona dětská důvěra se stala předobrazem pravé víry v Boha, kterou někteří z nás darem přijali. Tito junáci svou povinnost k transcendentnu naplňují v křesťanském duchu, tedy jako povinnost k Bohu.

Naděje vede k očekávání dobra, nejsme lidé bez očekávání. Máme naději v to, že obilí doroste na poli a vydá úrodu, příroda se po zimě opět jako zázrakem probudí, že naše výchova dětí není beze smyslu a že po smrti nás Bůh přijme do Nebeského království. Nejsou to malá očekávání, ani jedno z nich, a aby naše naděje byla podpořena naší snahou, tak musíme pracovat, zušlechťovat se a otevírat svá srdce Božímu království už tady na zemi. Potom, po smrti, naděje přejde v bytí v blaženosti.

A konečně láska, sama Boží podstata. Milujeme své přátele, bližní a také Boha, nemiluji-li jedno, potom nemohu ani to druhé, neboť „říká-li někdo: ‚Miluji Boha‘, ale přitom nenávidí svého bratra, je lhář. Neboť kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí“ (1 Jan 4,20). V duchu bratrské lásky žijeme, my skauti, dohromady, ale nezapomínáme tu lásku šířit i mezi ostatní lidi, skrze činy.

Nemít tyto tři ctnosti, potom nemůžeme být veselé mysli v pravém slova smyslu, tedy náš pocit radosti bude pramenit pouze z chvilkové blaženosti, my však hledáme trvalý pocit radosti. Víra nám dává jistotu, nejen v Boha, ale také v bližní a z oné víry pramení naděje, že budu-li potřebovat, mám se na koho obrátit. Obecně naše naděje směřuje k dobrým věcem - k Dobru a v tomto duchu má láska dostává konečně smysl, protože může být směřována k věčnosti. Ono pozitivní jednání je pro nás důležité, není to jen stav myšlenek, ale skutečné poslání - šířit radost, pokoj, pravdu, lásku; zušlechťovat co je krásné, napřimovat co je pokřivené, hledat co je pravdivé, milovat co je hodno milování, volat k Tomu, který nás stvořil, a naplňovat Jeho vůli.

2 Skautské principy

V následujících kapitolách se podíváme na skautské principy, porovnáme nakolik jsou součástí Božího plánu s námi a nakolik je to myšlenka člověka, potažmo skautingu. Nutné je poznamenat, že sloužíme-li sobě a druhým, tak sloužíme také Bohu, proto naše dělení do principů má za úkol, spíše než separovat službu k Nejvyššímu, ukázat její jednotlivé odlesky.

2.1 Povinnost k Bohu

„Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou. A tato slova, která ti dnes přikazují, budeš mít v srdci.” (Dt 6,4-6)

Tato slova Písma nám ukazují jasně, abychom milovali Boha, v tom je totiž celý zákon a proroci (srov. Mt 22,40). Pro křesťany, jejichž smyslem života je následovat Krista, je nezbytně nutné toto dobržovat a mít v srdci.

Toto přikázání, které přejímá skauting pod sebe, ač v poněkud širším smyslu, pro nás křesťany zůstává nezměněno. Zdá se potom možná, že skauting nepřináší nic nového do tohoto Božího řádu, opak je však pravdou. Přikázání Boha je stále stejné, ale cesta k němu vede přes různé pahorky a jedním z nich je také skauting. Ten nám totiž nedává nový cíl Božího plánu, nýbrž cestu k němu. *„Těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu, a málokdo ji nalézá.” (Mt 7,14)*

K Bohu se odkazujeme různými způsoby: někdy se společně ztišíme a nasloucháme Božímu slovu, slavíme společně liturgii, prožijeme společně modlitbu, a to již v útlém věku, kdy jsme křesťanství vystaveni málokdy. Jde-li potom tento junák svým směrem s pravou vírou v srdci a společně s dalšími bratřími, může ho to ve víře mnoho pozvednout.

Kromě toho zažíváme jakýsi pocit tajemna, který se vznáší nad námi po celou tu dobu. Je způsoben tajemnou kulturou indiánství, mající kořeny u E. T. Setona; rituály, které pěstujeme v našich oddílech; ale také hrami nebo skautskými knihami. Ten pocit tajemna někdy ústí až v žízeň po něčem opravdovém, po Bohu. Sám jsem to zažil a naštěstí žízeň těchto lidí je utišena: *„Tomu, kdo žízní, dám napít zadarmo z pramene vody živé.” (Zj 21,6)*

Být stále otevřen Pravdě, vždyť skaut je průzkumník a co lepšího hledat, než Pravdu. Přeci hledat upřímně Boha je v našich silách a to ostatní nám bude přidáno (srov. Mt 6,33). Žít s Bohem a stále pronikat hlouběji do Jeho tajemství je naším posláním, on je Pravda a té jsme věrni sloužit, pod přísahou naší cti. Můžeme poznat Pravdu a jak? Věříme, že Pravda je poznatelná a jsme schopni se jí svěřit. Od dob starých filosofů antiky máme my obrovskou výhodu, a sice že máme alespoň něco z oblasti metafyziky jistého - základ naší víry svěřené nám v Písmu. Na tomto kameni byla vybudována teologie, kterou můžeme poznávat my, čerpat

z její hloubky, rozjímat ji a rozvíjet. Před námi byli i jiní, kteří Boha hledali a docházeli k vlastním poznáním, jedním z nejnítěnějších poznání Boha je jako lásky (*lat. caritas*) (srov. 1J 4,8). S Láskou a Pravdou žít je pro nás klíčové, jedno bez druhého ztrácí koherenci a řád. Pro nás to někdy znamená i jisté závazky, oplácet Lásku láskou (ač tedy nikdy nejsme schopni ji oplácet v takové míře), hlásat Pravdu (tedy živé Slovo) a když klopýtáme, tak se pravdivě a čestně vyznat ze svých hříchů.

Nikdy nebudeme mít plné poznání na tomto světě, plné pochopení Boha, ale tím nás uklidnil již sv. Pavel: „Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uzříme tvář v tvář. Nyní poznávám částečně, ale potom poznám plně, jako Bůh zná mne. A tak zůstává víra, naděje, láska – ale největší z té trojice je láska.” (1K 13,12-13)

2.2 Povinnost k sobě

„Odložte dřívější způsob života, staré lidství, které hyne klamnými vášněmi, obnovte se duchovním smýšlením, oblečte nové lidství, stvořené k Božímu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy.” (Ef 4,22-24)

Každý z nás tráví nemalou část svého času jen sám se sebou. Je to pro nás mnohdy pokušením pro lenost, zároveň však příležitostí pro sebezušlechťování. Raději než odkládat své povinnosti, studium, modlitbu, ... číňme dnes svou povinnost!

„Konečně, bratří, přemýšlejte o všem, co je pravdivé, čestné, spravedlivé, čisté, cokoli je hodné lásky, co má dobrou pověst, co se považuje za ctnost a co sklízí pochvalu.” (Flp 4,8) Definovat ctnost není úplně snadné, podíváme se v našem případě na definici podle sv. Augustina: „Ctnost je dobrá kvalita mysli, na jejímž základě správně žijeme, kterou nemůže nikdo špatně použít a kterou v nás Bůh vyvolává bez našeho přičinění.” V ctnostech se musíme zdokonalovat, neboť je to v duchu Aristotelovské tradice řazeno do kategorie kvality. Čteme, že ctnosti jsou nám dány bez našeho přičinění, tuto myšlenku opravuje sv. Tomáš Akvinský a rozlišuje ctnosti na ctnosti vlité Bohem (víra, naděje a láska) a ctnosti přirozené, kterým se učíme opakovaným činěním dobra. Nelpěme na neřestech, ale pěstujme se ve ctnostech, oblečme na sebe nové lidství.

Tedy opakovaně činit dobro, zde se již dostáváme do skautské oblasti. Každý den vykonat dobrý skutek a ne-li, tak další den rovnou dva! Vždyť přeci těmito činy se učíme ctnostnému jednání. Jsou rozmanité ctnosti, které nám, skautům mají být vlastní. Naše výchova nás vede ke:

střídmosti: odříkáme si věci například skrze bobříky, výzvy, ... na táborech se učíme vyžít s málem, šetříme přírodu, tedy máme být hospodárny;

štedrosti: umět se podělit s druhým o to co je mé, nezávidět, nelpět na mých věcech, abych je mohl dát potřebným;

činorodosti: smyslem skautů je přeci něco činit a sice dobro a tím v konečném důsledku přibližovat svět Božímu království. Kromě ctnosti samé pěstujeme k ní také potřebné dispozice, tedy učíme se jak vytvářet věci svépomocí, snažíme se vidět potřeby jiných a naplňovat je;

trpělivosti: každý junák musí projít stupni, jež jsou pro něj a pro jeho věk vhodné, od vlčete, skauta, rovera až k činovníkům. Nemůže si sám ukrojit více než má. Trpělivě a s důvěrou ve své průvodce se učí tomu, co mu jeho věk a prostředí dává. Také různé výzvy v nás trpělivost pěstují, mlčení kupříkladu;

pokoře: jako součást skupiny, kde každý umí něco a ne všechno, se v člověku pěstuje jeho obdiv a respekt k druhým. Nejsem nikdy ten nejlepší a s pokorou to přijímám. Kromě toho mám víru v Otce, který je lepší než já sám, lpím na něm, ztrácím závislost na sobě a opouští mě pýcha.

Je mnoho dalších ctností, které pěstujeme skautskou výchovou a nejsou zmíněny výše. Podívejme se na osobní modlitbu, coby jiný aspekt služby sobě (zahrnují ji pod povinnost sobě, neboť se jedná z jistého úhlu pohledu o naši potřebu se setkávat s Bohem, navíc v konečném důsledku každým dobrem sloužíme Bohu samotnému). Modlit se je pro junáka důležité a hledám-li Lásku, tak musím ke studnici, z níž vyvěrá, k Bohu samotnému.

„*Prameny modlitby jsou: Boží slovo, liturgie církve, ctnosti víry, naděje a lásky.*“¹ Poznání pravdy Boží se nám dostává v první řadě z Písma, obsahující Boží zjevení, neměli bychom jej brát na lehkou váhu, ale skutečně se pokoušet pronikat do jeho krásy, potom náš vztah k Bohu bude obdarován mnohem lepším poznáním jeho. Někteří členové oddílů skládají své sliby nad Bibli, je pro nás však nedůstojné slibovat na něco, co jsme nikdy neotevřeli. Už jako průvodci těch mladších skautů se musíme snažit jim otevírat mysl a srdce pro čtení Písma. V liturgii se potom ukazuje krása modlitby. Vidíme zpřítomněného Krista v eucharistii a poznáváme jeho velikost a milosrdenství skrze jeho oběť. Skauti jsou odjakživa činní a je vhodné, aby se účastnili liturgie činně, tedy v době pro to vhodné sloužili podle svých možností (ať už ministrováním, ve schole, jako lektoři, ...). Jsme pravdiví, jak to udává náš zákon ve svém prvním bodu, proto se nemodleme neupřímně, neklanějme se ze zvyku, nepřijímejme eucharistii bez víry v Toho, který se za nás obětoval. „*A když se postíte, netvařte se utrápeně jako pokrytci; ti zanedbávají svůj vzhled, aby lidem ukazovali, že se postí; amen, pravím vám, už mají svou odměnu.*“ (Mt 6,16) Pro nás, jako skauty, je důležité se učit kontemplativní modlitbě, často sloužíme, a tak mnohdy nemáme čas se modlit v klidu a tichu. „*Vnitřní modlitba, podle mého názoru, není nic jiného než důvěrný vztah přátelství, v němž člověk důvěrně hovoří s tím, o němž ví, že je jím milován.*“² Modleme se upřímně a často - ve víře, naději a lásce, potom budeme

¹Katechismus katolické církve, par. 2662

²Sv. Terezie od Ježíše, Vlastní životopis, 8.

naplňovat dokonale povinnost k sobě, neboť na sebe oblékneme nové lidství, které jsme dostali od Něj.

Od Boha jsme dostali duši i tělo, jsou to nezasloužené dary, jež v pokoře přijímáme narozením, výše jsme se starali především o duši, ale nezapomínejme na tělo. „*Či snad nevíte, že vaše tělo je chrámem Ducha svatého, který ve vás přebývá a jež máte od Boha?*” (1K 6,19). V antickém Řecku se pěstoval ideál Kalokagathia (řec. *καλοκαγαθια*), krásný a dobrý, v tomto duchu se snažíme žít i my skauti, pečovat o své tělo a sílit. Na druhou stranu nesmíme tělu podléhat příliš a někdy je pro nás lepší pečovat o tělo prací a činnostmi pro druhé.

2.3 Povinnost k druhým

„To je mé přikázání, abyste se milovali navzájem, jako jsem já miloval vás. Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.” (Jan 15,12-13)

Pán Ježíš nás zve, abychom chovali ke svému okolí lásku jakou on k nám, lásku tak velikou, že za každého z nás byla vydána až do krajnosti. On se skutečně obětoval za své přátele a co více, obětoval se za naši spásu a takový příklad máme následovat i my. Máme milovat své bližní, kterými jsou všichni lidé (srov. L 10,29-37). Milovat své nepřátele, vždyť i oni jsou povoláni ke spáse. Milovat své bratry skauty, mít k nim úctu, pomáhat jim, vést je, odpouštět jim, zkrátka je milovat tak, jak Ježíš Kristus miloval nás.

„*Ich dien*”, tedy „*Sloužím*”, původně heslo Jana Lucemburského a nyní heslo roverů, nás vybízí k něčemu více, než jen občasné pomoci skrze nedělní sbírku v kostele, zve nás k aktivní službě. K čemu se však máme upínat svou službou? Na každý z jednotlivých principů, neboť nad heslem „*Sloužím*” (v erbu) se tyčí také tři pera, která nám skautům mohou připomínat právě ony tři principy. Naše služba začíná u dobrých činů, které z dobré vůle a nezištně činíme - vykonat byt i nepatrný dobrý skutek. V kontextu této služby si připomeňme rytířský řád, kteří byli v pravém smyslu služebníky Boha, a zamysleme se nad ním:

1. *Nikdy neodkládat svou zbroj, vyjma noci a doby určené k odpočinku.*
2. *Vyhledávat dobrodružství, při nichž lze získat „čest a slávu”.*
3. *Chránit chudé a slabé.*
4. *Pomoci ve spravedlivém sporu každému, kdo o to požádá.*
5. *Vzájemně se neurážet.*
6. *Táhnout do boje na obranu a pro blaho své země.*
7. *Pracovat spíš pro čest než vlastní zisk.*
8. *Nikdy a za žádných okolností neporušit daný slib.*
9. *Obětovat se pro čest své vlasti.*
10. *Raději čestně zemřít, než zbaběle utéci.*³

³Lord Baden-Powell of Gilwell, Na pomoc skautským vůdcům, Skauting, Praha 2006

ad 1. Co je onou naší zbrojí, jež nemáme odkládat? Jsou to naše dispozice pro službu, naše dovednosti, ale také naši bližní, které pro službu potřebujeme.

ad 2. Dobrodružství hledáme na každém kroku a hledáme-li při něm čest a slávu, tak neděláme nic jiného, než že dodržujeme svůj slib, který jsme na naši čest složili a činíme tak „k větší slávě Boží“⁴.

ad 3. „*Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.*“ (Mt 25,40) Pro nás je důležité, stejně jako hájit spravedlnost, pomáhat chudým a slabým. Snažíme se to naplňovat někdy peněžitými sbírkami, jindy navštěvujeme nemocné a nabízíme pomocnou ruku. V tomto by měla jít vidět naše Služba nejvíce - pomáhat potřebným.

ad 4. „*Spravedlnost je mravní ctnost, která se zakládá na vytrvalé a pevné vůli dávat Bohu a bližnímu to, co jim patří.*“⁵ Už slovo „pomoci“ je jasným vybídnutím ke službě, a to každému kdo žádá. Spravedlnost (lat. *iustitia*) na tomto světě hledalo mnoho učenců, Platón ji například hledal ve svém státu⁶, tedy ve společnosti, není to ctnost jednotlivce, ale taková, jež se vztahuje k dalším. A aby zavládl na tomto světě Boží pokoj, potom my musíme pomáhat také v udržení spravedlnosti v něm.

ad 5. Lidská důstojnost, coby Božích dětí, je nám svatá, proto nikdy proti ní nesmíme konat žádný čin, tedy ani urážku.

ad 6. & 9. Vlastenectví je součástí skautingu od jeho počátku, kde i skauti v Anglii slibovali sloužit králi, tedy i vlasti. Mnoho lidí to naplnilo beze zbytku v dobách války, ale i nyní v období míru je třeba aktivně se podílet na životě ve státu a jeho rozvoji, tedy to čemu dnes říkáme aktivní občanství. Avšak také hájit spravedlnost v naší vlasti.

ad 7. Nezištnost našich činů mnohokrát zdůrazňuje Robert Baden-Powell v knize *Scouting for boys*, pro nás to znamená plnit svůj slib ku dobru lidí a k oslavě Nejvyššího: „*Když ty prokazuješ dobrodiní, ať neví tvá levice, co činí pravice, aby tvé dobrodiní zůstalo skryto, a tvůj Otec, který vidí, co je skryto, ti odplatí.*“ (Mt 6,3-4)

ad. 8 Být věrný a oddaný, dostát svému slovu, které s někým uzavřu.

ad. 10 Statečnost (lat. *fortitudo*) je další kardinální ctností, která nám dává pevnost a vytrvalost v obtížích, abychom mohli konat dobro. Nejednáme se slepou statečností, ale v duchu rozumu, který nám zabrání dělat věci zbytečné, pakliže ovšem naše dílo má smysl, tak za něj stojí obětovat se. Pro skauty to neznamena jen heroické činy, ale věci mnohdy docela malé, obětovat se pro skupinu, vzít na sebe úkol, který neznám a se statečností se do toho pustit, nebát se oslovit někoho se svou pomocí - statečně konat dobro.

⁴Ad maiorem Dei gloriam - motto Tovaryšstva Ježíšova (jezuitů)

⁵Katechismus katolické církve, par. 1807

⁶viz Platón, Ústava

Při zamyšlení nad tímto řádem jsme se dotkli mnoha oblastí povinnosti k druhým. K tomu bychom měli jistě doplnit naši výchovnou činnost. Staráme se převážně o děti a jsme zavázáni sloužit výchově mládeže, k tomu směřuje většina našich kurzů a naplňuje to notnou část našeho času. Pro nás jako jejich průvodce je důležité vštěpovat jim některé důležité věci a sice smysl pro čest, která je měřítkem plnění našeho slibu. Pěstovat v nich činorodost, která vzchází z osobního příkladu vůdce a programu, který pro ně připravujeme. Učit je spouště dovednostem, které se jim stanou dispozicemi pro jejich službu. Možná nejdůležitější je probudit v nich smysl pro dobro, které se stane měřítkem jejich konání a cílem pro kultivaci jejich ctností. Pro nás to dobro je v Bohu a skrze Něho samého je nám poodhalováno.

„A řekl jim: „Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen; kdo však neuvěří, bude odsouzen.“ (Mk 15,15-16) Nyní bychom mohli vzít poněkud jiný pohled na naplnění této povinnosti a sice ne službou v podstatě materiální, ale službou duchovní. Výše bylo zmíněno, že dobro je v Bohu, On sám je absolutním Dobrem. Pro nás, jako křesťany, je povinnost hlásat evangelium, zprávu o dobrém Pastýři, o milosrdném Otci, o Jeho Synu a našem Pánu, který se obětoval za každého z nás, abychom my byli spaseni. Jestli toto nemáme volat do celého světa jako skauti, tak potom nevím co; staráme se o lepší svět, o lepší mládež, správnou morálku, ale bez Boha bychom hlásali jen lepší svět beze smyslu, lepší mládež, která slouží neúplnému cíli a morálku, která je determinována tímto pozemským životem.

Svým životem a jednáním k lidem se v nás musí zrcadlit Boží tvář (srov. Gn 1,27), potom je pro nás hlásání dobré zvěsti mnohem snazší. Uvedu několik příkladů, jak v rámci skautingu můžeme pomoci v duchovním rozvoji. Jistě je pro nás vlastní, že dohromady slavíme liturgii, nesmí to být jen slavení „naprázdno“, ale se srdcem na dlani. *„Protože eucharistická liturgie je v podstatě actio Dei, která nás skrze Ducha svatého vtahuje do Ježíše.“*⁷ Trávit čas v tichu (kupříkladu při adoraci), ale i ve společné modlitbě a vybízet ostatní k modlitbě osobní (k tomu jim zajistit vhodné podmínky). Junák nám dává i prostředky pro systematictější duchovní rozvoj, to jsou například liliové kříže, odborky, *et caetera*.

Je dobré rozšiřovat teologické povědomí do okolí, mnoho z lidí nemá totiž ponětí o kráse, rozmanitosti a hloubce Božího zjevení, tady skaut slouží jako svědek víry a touhy po pravém poznání, neboť *„každý pravý skauting je apoštolát.“*⁸ Mnoho jiného můžeme vykonat pro lepší svět a jistě mnoho skautů nemá strach pomoci bližnímu v jeho smutku, potřebě nebo krizi ve víře a potom se ukáže, že naše výchova měla smysl a jsme blíže tomu, abychom byli obrazy Krista.

⁷Benedikt XVI., ap. exh. Sacramentum caritatis, 37.

⁸Reisenberg Jiří, Skaut přemýšlí o Kristu: meditace na evangelia, Praha: Scriptum, 1992, s. 23

3 Možná úskalí

Bylo ukázáno, jak moc je skauting v souladu s křesťanstvím. Je vhodné se podívat i na praktickou stránku věci, tedy jak onen ideál naplňujeme a kde nám to ještě uchází. Začneme otázkou výchovy na úrovni družin a oddílů, protože tam se dostává skautské výchovy v její esenciální podobě.

3.1 Co očekáváme

Na místě je otázka, jak vlastně chceme, aby ten ideál byl naplňován, co tomu brání a co pomáhá? Na začátku by měla být svornost v družinách a oddílech: „*Buďte stejné mysli, mějte stejnou lásku, buďte jedné duše, jednoho smýšlení, v ničem se nedejte ovládat ctižádostí ani ješitností, nýbrž v pokoře pokládejte jeden druhého za přednějšího než sebe; každý ať má na mysli to, co slouží druhým, ne jen jemu*” (Flp 2,2b-4) V této jednotě mysli a pokoře uplatňujeme vzájemnou bratrskou lásku. Povede to k příjemnému prostředí a přirozenou cestou už děti samotné budou vedeny k dobrému. Pokud budeme dělat toto, tak je to dost, nicméně můžeme dělat více. V následujících podkapitolách se podíváme, kde ono ”dělat více” může selhávat a proč.

3.2 Nezkušení rádci

Rádci družin jsou mnohdy mladí, ve věku, kdy se jejich víra stala opravdovou teprve nedávno. Dělat jakýsi další duchovní program pro jejich svěřence je pro ně často obtížné, jednoduše pro nedostatek vlastní zkušenosti a urovnanosti myšlenek. V tomto bodě by měli být nápomocní duchovní rádcové (kterých je velmi málo na úrovni středisek nebo oddílů) nebo starší lidé v oddíle. Starší rádci nebo vedoucí bývají obvykle čekatelé a vůdci a prošli již hlubší přípravou v oblasti myšlenkových základů skautingu. Je potom na samostudiu rádců a vůdců, aby oni sami hledali cesty, jak se více sebevzdělat a být dětem nápomocni v této oblasti (nutno dodat, že k tomuto tématu již existují příručky a metodiky, takže je kde čerpat).

3.3 Nehomogenita oddílu

Jestliže máme svědomité rádce a vedoucí, kteří jsou schopni dělat program křesťansky zaměřený, může se objevit druhé úskalí, kterým je nehomogenita oddílu, co se týče vyznání, tedy i oddíly křesťansky orientované mají více či méně dětí, které křesťané nejsou. V takových případech musíme program konstruovat na základech především skautské ideje (tedy využívat Skautskou výchovnou metodu v její šíři a mluvit o Nejvyšší Pravdě a Lásce, místo o jejím křesťanském pojmenování -

o Bohu), potom je směřujeme duchovně, aniž bychom používali pro ně nesrozumitelné pojmy křesťanství. Duchovní programy v Junáku mnohdy stagnují a buďto to ztroskotává na nehomogenitě křesťanských oddílů nebo potom, u oddílů bez duchovní orientace, na nedostatku nebo úplné absenci duchovních programů v duchu skautské ideje. Nutno dodat, že mluvíme-li o duchovních programech, tak to není to jediné, co vede k duchovnímu životu - v první řadě to bude bratrská láska, poté také různé rituály, příroda etc. (viz kap. 2.1).

3.4 Špatné chápání duchovního života

Absence jakýchsi "duchovních vodítek", ať už myslíme programy, rituály, zakoušení přírody etc. má jistě svou příčinu. Kde se to vyskytuje a proč:

- U křesťanských oddílů, které omezily svou duchovní výchovu na modlitbu před jídlem, před schůzkou etc. myslíme, že to je dostatečné. Způsobeno to může být několika věcmi, předně mohou vidět jako hlavního zprostředkovatele křesťanské výchovy farnost, potom to nevnímají jako součást svých povinností; někteří nemuseli zažít nic jiného a ustrnuli v tom, tedy modlí se tak jako vždy, ale nenapadlo je modlit se i jinak, zkusit jiné prostředky k růstu; nakonec vše nekřesťanské mohli odvrhnout a nedělat nic jiného (nemyslím tím nic, co je v rozporu s Katolickou naukou, ale spíše nějaké duchovní rituály a programy v duchu skautingu). Odtud může vést cesta jednoduše skrze různé odborky, liliové kříž atp. nebo složitěji, a sice přijít s nějakou změnou, s nějakým obohacením. Nezapomínat, že i příroda je Boží zjevení, že v každém dechu člověka je kus něčeho od Boha.
- Dále to je stereotyp - jestliže se duchovní programy nedělaly nebo oddíl nežil příliš duchovně, tak je obtížné vyjít ze stereotypu a začít s nimi. Pro začátek by přitom stačilo začít v oddíle praktikovat různé rituály (pro navození pocitu tajemna), vnímat přírodu (pro pocit krásy), ... a dávat větší důraz na dodržování slibu v družinách - zkrátka žít skautsky.
- A nakonec samotné vzdělání lidí, kteří mají většinou průpravu ve skautské ideji na úrovni vlastní potřeby a sice být seznámen s tématem a rozumět mu, popřípadě umět vysvětlit zákon, slib, ... svým rádcům a dětem. Tedy je předáváno pouze intelektuální pochopení. Chybí důraz na morálku a práci s ní, chybí nějaký smysl pro kontinuální výchovu duchovní a tím se volně přesouváme k další části.

3.5 Práce se Slibem a Zákonem

Práce se slibem a zákonem v našich oddílech někdy nefunguje dostatečně. Valná většina s tím pracuje pouze před slibováním doufajíc, že to stačí. Děti slibují už tak v mladém věku a po odslibování nutně jejich duchovní život musí růst a být veden až do roverského věku, což se zde někdy neděje. Proto musíme i po slibu pěstovat svědomí svěřenců, dávat jim příležitosti k růstu, aktivně se slibem pracovat a vnímat jeho průběh do života. Časem se poté stanou rovery - poutníky a jejich cesta bude do značné míry osobní, avšak i tehdy je vhodné dávat příležitosti k růstu a sice konkrétně to mohou být odborky, liliový kříž, společná setkávání, pro křesťany také modlitení společenství, občasná rekolekce (či exercicie), důraz na službu ve farnostech, ...

Tato výchova by měla být spojena s pěstováním morálky a svědomí v našich svěřencích. Učit je základy rozlišování dobrého od zlého a když to dobré konat budou, tak se také učí ctnostem. Svědomí poté jejich myšlenky, slova i skutky kontroluje.

3.6 Instituce

Úskalí mohou nastat i na úrovni institucí, tedy Junáka a Katolické církve. Junák funguje demokraticky, volí si své vůdce na všech úrovních, má propracovaný systém kontrol jednotlivých článků, tedy i člověk, jemuž je svěřena funkce, je nějak kontrolován, aby nezneužil svou moc. V církvi demokracie funguje jen na velmi málo rovinách (např. při volbě papeže, struktura některých řeholních řádů), nicméně podřízení kněží biskupovi je téměř absolutní, to samé podřízenost autoritě papeže. Co se týče kontrol, tak ty sice existují, ale nejsou zdaleka napříč celou církví. Potřeba věcné kompetence se různí, v Junáku je potřeba pro každou klíčovou funkci nějaké vzdělání, kdežto toto v církvi chybí (kněží mají pedagogické minimum, mají širokou průpravu teologií, ale některé kompetence pro některé posty zkrátka vyžadovány nejsou). Zpětná vazba (která je jakousi kontrolou nás samých, zda-li konáme dobře) je v Junáku běžná, v církvi však nikoli. V souvislosti s tím mohou nastat problémy mezi farnostmi a tamními skauty, jestliže kněz nemá potřebu nebo vůli spolupracovat s oddíly, tak zpětná vazba pro církve v tuto chvíli prakticky neexistuje. Někdy také samotná církev (církve zde myšlena jako Boží lid) na některé úrovni nemusí vnímat důležitost skautské výchovy, potom je spolupráce náročná.

V praxi to tedy někdy není tak světlé a my musíme vzít své svědomí do hrsti, zbavit se lenosti a konat co jen můžeme, aby tato úskalí nastávala co možná nejméně.

4 Závěr

„Stůjte na cestách a vyhlížejte, ptejte se na stezky věčnosti: Kde je ta dobrá cesta? Vydejte se po ní a vaše duše naleznou klid.“ (Jer 6,16)

Skauting je jednou z cest, jež vede k hlubšímu Božímu poznání, cest skrze Službu. Začíná u nás samotných, kdy v tichosti ducha rozjímáme Boží tajemství, nad Písmem, ale také modlitbou. Někdy však obdivujeme nevýslovnou krásu přírody, *„neboť z velikosti a krásy tvorů může být srovnáním poznán původce jejich bytí.“ (Mdr 13,5)* Čerpajíce potom z pramene živé vody (srov. Zj 21,6) se přetváříme k Boží podobě. Pěstujeme se ve ctnostech, sílíme duchem i tělem a stáváme se více připraveni k Službě druhým.

Ostatním pomáháme celou svou silou v duchu rytířství. Nesloužíme jen materiálně, ale také rozšiřujeme Pokoj na tomto světě, tedy hlásáme Dobrou zvěst o našem Pánu, nezapomínáme se s bratry skauty modlit a duchovně je posouvat.

K službě Bohu samotnému se poté upínají všechny naše činy, skrze předchozí dva principy, ale nejenom. Je pro nás nutné, aby nezevšedněla naše láska k Němu, ale stále byla sycena. Nad pravdou v Něm ukrytou musíme každý den žasnout a divit se (to by mohl být ten denní dobrý skutek mířený vůči Bohu), vždyť *„Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy.“ (J 1,14)*

Podobně jako rytíři, i my máme ve znaku lilii (franc. *fleur de lis*), ta symbolizuje kříž, vidíme v jejich listech tři principy, ale především symbolizuje čistotu. *„V jednom městě, kam Ježíš přišel, byl muž plný malomocenství. Jakmile Ježíše spatřil, padl tváří k zemi a prosil ho: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistit.“ (L 5,12)* Každý z nás musí prosit za sebe o ono očištění, máme-li být šířiteli pokoje, čistými dítky Božími, skauty.

Náš slib je někdy podoben slibům řeholním, obsahuje formuli o poslušnosti (skrze část o dodržování skautského Zákona - *...poslušen rodičů, představených a vůdců*), oddanost službě druhým, slib vlasti a Bohu (potažmo ideálu Dobra). Zavázali jsme se k něčemu, co plně vyplývá z křesťanství a není v tom nic nového, avšak skauting zdůrazňuje některé oblasti křesťanství více, než jiné. Z tohoto úhlu pohledu je skauting křesťanskou spiritualitou.

V závěru musíme skautingu uznat velikou službu pro lidi nevěřící, zavázali se žít život v duchu křesťanské etiky a lásky, byť opomenuli zdroj a cíl oné pravdy a lásky. V tomto světle je skauting jedinečný, sdružuje lidi všech vyznání i lidi bez vymezeného vyznání a učí je žít ctnostně. Jednou někteří z nich pocítí, že někdo klepe na dveře jejich srdce (srov. Zj 3,20) a poprvé otevrou, naše Služba bude naplněna v takových lidech. Pro nás je důležité nejen ukazovat křesťanství ostatním, ale také jim aktivně pomáhat, nedívaje se jací jsou. *„Čekáme, že i ty ukážeš svou pevnou vůli, dobré, slovanské srdce, poctivou, upřímnou duši, na nichž základy junáctví jsou položeny. V té naději posilujeme sebe i tebe, dáváme*

ti vše, co máme a doufáme, že i ty dáš, co dovedeš i můžeš. Neklesáme a vytrváme my; neklesej a vytrvej i ty a proto všem ať platí poslední slova této knihy: Sursum corda!”⁹

⁹Svojsík A. B., Základy junáctví, Praha 1991, s. 703